

Macskás-szeg: A Verna-patak jobb partján egy magasabb plató mederhez közeli alján a 103. oszlophely gépi humuszosítása során kb. 30 cm mélységben a szántott homokos fekete öntéses kevert talajon több görgetett őskori kerámiát találtunk szétszóródva. Valószínűleg a közeli patak hordaléka rakta le, és keverte szét a leleteket. Alatta objektumot vagy más régészeti jelenséget nem találtunk, valószínűleg ez akkoriban ártér lehetett. A település a magasabban fekvő plató tetején helyezkedett el.

Munkatárs: Isztin Gyula.

NAGY MARCELLA

308. Pálfa határa

(Tolna megye) H?, Kö, Tő

2008. február 28-án több lelőhelyen is terepbejárást végeztem.

Felsőrácegres, Bika-rét: Helybeliek hívták fel a figyelmemet, hogy Felsőrácegres magasságában egy a Sió árterébe félszigetszerűen benyúló földnyelv tetején téglák és török kori cserepek találhatók. A száraz vetésben néhány 10 m²-es területen valóban találtam nagyobb tégladarabokat, szórványosan pedig mázatlan, késő középkori-török kori jellegű cserepeket figyeltem meg. A lelőhely jellegének tisztázása további kutatást igényel.

Felsőrácegres: A Rácegrespusztáról a Sió felé vezető dűlőút D-i felén, állítólag több alkalommal is kerültek elő csontvázak. A néhány 10 m²-nyi területen néhány apróra törött embercsonttöredék igazolta a helyiek ismereteit. Felsőrácegresen Wosinsky Mór említ egy ma már ismeretlen fekvésű honfoglalás kori temetőt; lelőhelyünk talán ezzel azonos.

Hidi-dűlő: A Miklós Zsuzsa által azonosított templomos falu helyén bejártam a rendkívül nagy területen, kb. 50 m sugarú körben szétszántott templomot. Terepbejárásomon a domb DK-i lejtőjén, a Sióhoz közeli oldalon egy a templom törmelékétől elkülönülő, kb. 10×5 m-es, ÉK-DNy irányban húzódó épület felszíni nyomait is megfigyeltem.

K. NÉMETH ANDRÁS

309. Pálmonostora határa

(Bács-Kiskun megye) Sza, A, N?, Á, Kk

2008 folyamán megelőző feltárásokat végeztünk a Városföld-Algyő közötti gázvezeték nyomvonalába eső lelőhelyeken.

Csárda-dűlő, Barna-tanya (MOL P 6.): 2008. július 29. és szeptember 9. között végeztük a megelőző feltárást, 3321 m²-en. A lelőhelyet a MOL-vezeték nyomvonalának humuszosítása során Árpád-kori edénytöredékek jelezték. A humuszos, homokos felületen rosszul érzékelhetőek voltak az objektumfoltok. A területet A és B szakaszra osztottuk, a két területet egy mélyebb fekvésű, objektummentes rész választotta el egymástól. Az A területen 116, a B területen 11 objektum került

elő. A B területen lévő objektumok nem tartalmaztak leletanyagot, így koruk meghatározhatatlan, csak feltételesen kapcsolhatjuk őket az A területhez.

Az A területen Árpád-kori és késő középkori objektumok kerültek elő. A késő középkori nagyméretű árkok és szabályos téglalap alakú gödrök csak a terület É-i részén, míg az Árpád-kori objektumok a teljes feltárási felületen előfordultak. Az objektumok közül 2 ház, 1 építmény, 1 kemence, 63 árok, 4 cölöplyuk és 43 gödör volt. Az egyik háznál sikerült megtalálni a laza humuszos homokba ásott alapárkokat, valamint a felmenő fal meszes, habarcsos maradványát. A házban sem tűzhely, sem tapasztott padló nem volt megfigyelhető. A másik ház földbe mélyített, lekerekített sarkú építmény volt. A ház sarkában réti mészkőből épített kemencét találtunk. Ennek bontása során megfigyeltük, hogy a kemencét egy alkalommal megújították. Mindkét házból Árpád-kori leletanyag került elő. A földbe mélyített ház, valamint a 30. objektum mellett, amit építménynek határoztunk meg, apró réti mészkövekkel és állatcsontokkal, valamint edénytöredékekkel borított felületet találtunk. A területet mintegy 10 cm-es vastagságban szórták fel. Értelmezésünk szerint a laza, homokos felületet tették ily módon szekerekkel járhatóvá. Az előkerült árkok egy része valószínűleg vízelvezető árok lehetett, míg másik részük kerítő árok volt.

Jelentős mennyiségű leletanyag (edénytöredékek, állatcsontok, fémananyag) került elő, mind az Árpád-kori, mind a késő középkori objektumokból. Az Árpád-kori telepen az egyik legjelentősebb lelet egy majdnem ép cserépbogrács, míg a késő középkori részen egy ásópapucs volt.

Dong-ér D (MOL P 2.): 2008. április 28. és július 4. között dolgoztunk ezen a lelőhelyen. A homokos területen a felső, bolygatott réteg eltávolítása után a sárga homokban jól érzékelhetően jelentkeztek az objektumok. A lelőhely ÉNy-i felében az I. szinten a 8–9. századi telephez tartozó árkokat, gödröket és járósinteket tudtunk megfigyelni. Néhány esetben a járósintekről feltételezhető volt, hogy földfelszíni, vagy alig a talajba mélyedő építményekhez tartoznak.

Az I. szint elbontása után, a II. szinten ugyancsak több 8–9. századi objektumot tudtunk megfigyelni, valamint előkerült egy szarmata kemencének edénytöredékekkel kitapasztott sütőfelülete is. A II. szint alatt következő III. szintben objektumok foltja nem volt érzékelhető, ugyanakkor a lemélyített metszetárkokban jól kirajzolódott az altalajba mélyedő objektumok metszete. Ezért tovább folytattuk a mélyítést és többek között így került elő két kút is, melyek leletanyaguk alapján ugyancsak a 8–9. századi telephez tartoztak. Mindkét kútnak hasonló szerkezetű fabélése lehetett, melyet csak nyomokban találtunk meg. A 127. sz. kútban az ásatási felszíntől mérve 180 cm-es mélységben találtuk meg a faszerkezetet. A kút négy sarkába cölöpöket helyeztek el, majd függőlegesen állítva, bárdolt deszkákkal kibélelték a kútat. A deszkák hossza 80 cm körül volt. A függőle-